

pintata és bölcsesége minrdinkább tisztázni és rendezni fog. A Tribuna végül kijelenti, hogy a turini találkozó újabb megerősítése a háramszövetség bensőségének és őszinteségének, a melyhez az európai béke fönnállása is fűződik.

Éjjel azt jelentik Turinból, hogy Aehrenthal gróf ma este elbucszott Szan Giuliano márkítól és Bécsbe utazott.

A nagyváradi püspökség. A napilapok azt írták, hogy Héderváry gróf miniszterelnök hétfői audienciája után fölkereste Bécsben Széchenyi Miklós gróf győri püspököt és közölte vele nagyváradi püspökké való közeli kinevezését. Mint a Magyar Távirati Iroda beavatott helyről értesül, a miniszterelnök az audiencia után nem Széchenyi Miklós gróf győri püspöknél, hanem Szécsen Miklós gróf római vatikáni nagykövetnél tett látogatást, a ki akkor Bécsben időzött. Ebből származik a félreértés és az önkényes következtetés.

A jövő évi költségvetés. Lukács László pénzügyminiszter alkalmasint csak október tizedikén, esetleg a delegáció üléséje alatt terjeszti a képviselőház elé a jövő évi költségvetést, mivel csak most adták a nyomdába és kinyomatása napokig eltart. A pénzügyminiszter előzetesen a királyhoz megy kihallgatásra, hogy a költségvetés előzetes jóváhagyását kérje.

A munkapártból. A nemzeti munkapárt országos körében ma este nagy számmal egybegyűlt párttagok között ott voltak a többi közt Lukács László pénzügyminiszter, Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter és Hazai Samu honvédelmi miniszter. Élénken pertraktáltak a Rudnay és Richter képviselők ügyét, a mely a ház legközelebbi ülésén is szóba kerül, a mennyiben be fogják jelenteni a két képviselő mentelmi jogának megsértését. Ezt a bejelentést valószínűleg már a ház hétfői formális ülésén megteszik. A delegáció tagjait a képviselőház keddi rendes ülésében választja meg. A munkapárt vasárnap este fél hét órákor pártértekezletet tart, melynek napirendje a közös ügyek tárgyalására kiküldendő országos bizottság munkapárti tagjainak kijelölése.

A népoktatás ingyenessége. Pénteken este a függelenségi Kossuth-pártkörben, mint szombat lapunkban jelentettük, szóváltották, hogy a kormány a népoktatás ingyenességéről szóló törvény életbe léptetését, a minek ez év szeptember elején meg kellett volna történnie, elmulasztotta, alkalmasint azért, mert az az ötödfél millió korona, a mit az iskolafentartók részére kárpótlásul ki kellett volna fizetni, kell a kormánynak Dreadnought-hajókra. Ezzel szemben a kormány köréből azt jelentik, hogy a népoktatás ingyenességéről szóló törvény végrehajtási utasításának kiadása azért késelt eddig, mert tárgyalni kellett azokkal az iskolafentartókkal, a kik a tanítási díj szedésének eltöltése következtében megkárosodtak. A vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak jelentéseket kellett kérnie az összes törvényhatóságok közigazgatási bizottságaitól, és csak az így szerzett adatok alapján lehetett a kárpótlás összegét megállapítani. A felekezeti iskolafentartókkal a megegyezés létrejött és néhány nap múlva már meg fog jelenni a törvény végrehajtási utasítása. Az iskolafentartók különben az utasítás kihoesajítása nélkül is alkalmazkodtak az új törvényhez és a minisztérium tudtával csak két helyen szedtek az új iskolai év elején tanítási díjat: Aradon és egy felekezeti iskolában. A minisztérium gondoskodni fog róla, hogy ott, a hol az új iskolai év elején tanítási díjat még követeltek, a beszédett összeget a szülőknek visszafizessék.

A képviselőház munkügyi bizottsága ma délelőtt tíz órákor Borbély Lajos elnöklésével ülést tartott, a melyen az iparfelügyelők 1908. évi működéséről szóló miniszteri jelentést tudomásul vették, ugyszintén a színházaknak és egyéb látványosságoknak és közlekedési eszközök igénybevételére szolgáló jegyeknek munkaszüneti napokon való árusítása tárgyában kiadott miniszteri rendeletet is. Végül elfogadta a bizottság az Olaszországgal 1909-ben a munkásbaleset-biztosítás viszonyosságának becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot, mely Olaszországban már törvényerőre is emelkedett. Köszönettel vette tudomásul a bizottság a kereskedelemügyi miniszternek Haydin Imre és Bródy Ernő képviselők felszólalásai után előadott azt a kijelentését, hogy az 1907. évi 19. törvénycikk gyökeres reformja iránt a munkálatok folyamatban vannak és az erre vonatkozó javaslatot ez év végén, vagy a jövő év elején be fogja nyújtani a Házban és ezzel véget

fog vetni a munkásbetegség és balesetbiztosítás dolgában eddig hallatszott számtalan jogos panaszok.

A bécsi polgármester Budapesten.

Budapest, okt. 1.

Bécs város polgármestere, Neumayer dr. és alpolgármestere, Hoss Ferenc a mai napot Budapest nevezetességeinek és különösen a főváros hatósági intézményeinek megtekintésével töltötték el. Reggel kilenc órákor Bárczy István dr. polgármester, Vaszi-lievits János alpolgármester, Folkusházy Lajos tanácsos, Wildner Ödön dr. főjegyzőhelyettes és Sztan-kovics Szilárd dr. polgármesteri titkár a Pannónia szállóban fölkeresték fővárosunk vendégeit és kevéssel azután két automobilon körutra indultak első sorban a főváros közlemező és szociális intézményeinek megtekintésére, a melyek iránt Neumayer dr. különös érdeklődést tanusított.

A körutat a fővárosban a középponti vásárcsarnok megtekintésével kezdték meg, azután pedig az Üllői-úton végig menve az üllői-uti kislakásokat, majd pedig a sertésközvágóhidat és az ugyanott lévő lóhúsvágót tekintették meg. A bécsi polgármesteri igen érdekelte a lóhúsvágó s nagy elismerését fejezte ki a látottakon. Azután a Mihálkovic-téren lévő városi kislakás-telepet és a Gyáli-úton lévő kislakásokat tekintették meg, majd a Hungária-úton lévő kenyérgyárba mentek. A bécsi polgármester alaposan megsejmelte a kenyérgyár berendezését s meg is kóstolta a frissen sült kenyeret. A kenyérgyárban Werner Mihály igazgató fogadta és kalauzolta a vendégeket, a kik a vendégkönyvbe is beírták a nevüket a következőképpen:

Dr. Josef Neumayer, Bürgermeister der k. k. Reichshaupt- und Residenzstadt Wien. Franz Hoss, Vizebürgermeister der Stadt Wien.

A Hungária-útról a Stefánia-úton végig a Városligetbe hajtottak a vendégek, a hol megtekintették a mezőgazdasági muzeumot, majd a VI. kerületben lévő közintézményeket, a befejezéshez már közelálló népszállót, egy iskolát és a Berzenczey-utcai kislakásokat. Neumayer polgármester ekkor arra kérte Bárczy polgármestert, hogy a földalatti villamos vasutat szeretné megtekinteni. A vendégek és kísérőik erre kiszállottak az automobilból s a földalatti vasúton mentek az októgonig, a honnan újra automobilon a Kuria és a parlament palotáinak megtekintésére mentek.

A bécsi vendégek azután Bárczy István dr. polgármesterrel együtt Fülepp Kálmán polgármesternél tettek látogatást, majd a középponti városházára hajtottak, a honnan délután félkettőkor automobilon a Park-klubba mentek ebédre. Ott a klub nevében Széchenyi István gróf és Pallavicini György ögróf fogadták őket és örömeiknek adtak kifejezést a látogatáson. Neumayer dr. és Hoss alpolgármester azután megtekintették a Park-Klub pompás helyiségeit és Neumayer dr. a körut után mosolyogva jegyezte meg:

— A mit eddig láttam, minden várakozásomat fölülmulatta. Ezt akár közjegyzői okiratban is megerősítem.

Ebéd után a társaság, a melyben még Bódy Tivadar dr. tanácsos és Harrer Ferenc dr. tanácsjegyző vett részt, a Svábhegyen át az Erzsébet-kilátótoronyhoz ment, a hol megérkezésükkor az Opera zenekarához tartozó kürtösök vadászkürt-szózzattal fogadták. A torony közelében találkozott a társaság Lukács László pénzügyminiszterrel, a ki a feleségével sétált. A pénzügyminiszter megragadta ezt a véletlen alkalmat, hogy melegen üdvözölje a bécsi polgármestert. Különös öröme volt a találkozásban Lukács Lászlónak, a ki tudvalevően bécsi asszony.

Onnan a társaság a Várba ment, megtekintette a Mátyás-templomot, majd hosszasan gyönyörködött a Halász-bástyáról nyíló kilátásban is. Majd a királyi palotába mentek, a hol az összes termeken végig haladtak. Megnézték a tróntermet, a báltermet, a szertartástermeket, az audiencia-szobát, az idegen uralkodók lakosztályát. A Várlakból a Gellérthegyre mentek. Időközben bealkonyodott és a két parton, valamint a városban kigyulladtak a lámpák. Az egész város fényárban uszott s a gyönyörű látványban sokáig gyönyörködtek a bécsi polgármesterek.

A Gellérthegyről a társaság tagjai szállásukra mentek, majd hét órákor az Operaházba, Hunyadi

László előadására. Az Operaházból félkilenc órákor eltávoztak a Pannónia-szállóba, a hol vacsora volt. A vacsorán a vendégeken kívül csupán a tanács tagjai, Fülepp Kálmán főpolgármester és Némethy Károly államtitkár vettek részt.

Vacsora közben Bárczy István dr. polgármester a következő beszédet mondotta:

— Mélyen tisztelt polgármester ur! Legutóbbi bécsi látogatásom alkalmával ön oly szeretettel tőn fogadott, hogy nem mulasztatom el, hogy ezért önnek itt is legszívesebb köszönetemet ne fejezzem ki. Ma az öröm az én részemem van és legyen szabad önt, mint nagyrabecsült vendégünket Budapesten köszöntenem. De utolsó összejövetelünk nemcsak közöttünk teremtett barátságos vonatkozásokat: közeledést teremtett euttal a gondjainkra bizótt városok között is. Szívvel óhajtom, hogy ez a barátságos viszony mind szorosabb legyen! Mert tekintettel azokra a nagy érdekekre, a melyek városainkat közösen érintik kétségtelen, hogy együttes munkásságunkból nagy haszon származhatik polgárainkra. Köztudomású dolog, hogy a modern városi élet, különösen a szegényebb néposztálynak a városokban nagy tömegekben való tömörülése és az ebből származó közegészségügyi és szociális bajok mind nagyobb igényeket támasztanak a városi hatósággal szemben, a mint ezt Bécs és Budapest példája mutatja. Hogy ezeket a nagy földadatokat közmelegedésre megoldhassuk, föltétlenül szükséges, hogy behatóan tanulmányozzuk más kulturnépek és kulturavárosok eljárását és cselekedeteit és az ebből leszűrt tapasztalásokat polgártársaink hasznára és előnyére fordítsuk. És éppen Bécs, a mely az utóbbi időben oly nagy változásokon ment keresztül, a legjobb alkalmat nyújtja ahhoz, hogy bőles tapasztalásokban gazdagodhassunk. Budapest rövid idő alatt lendült föl. Mi már sok hasznót merítettünk Bécs nagyszerű intézményeinek, berendezéseinek megtekintéséből. Azonban a megtekintés egyedül nem elég, kell, hogy ezeket az intézményeket és berendezéseket alaposan tanulmányozzuk, szakértőkkel tanácskozzunk róluk és véleményeinket kölcsönösen kicseréljük. És éppen most, a mikor nehez idők előtt állunk, a mikor mindenütt élelmiszerdrágaság, lakásdrágaság stb. uralkodik, inkább mint valaha tanácsos, hogy a nagy szociális kérdéseket, mint az ifjuságról való gondoskodás, a szegényügy, a gyermekvédelem stb. kérdéseit egymással megvitassuk és eszköz és módot találjunk, hogy a modern nagyvárosi élet bajainak eléje vágjunk vagy rajtuk segítsünk. Örülök, hogy mi itt jó egyetértésben együtt vagyunk és remélem, hogy ez az egyetértés városainkra is ki fog terjedni. Melegen óhajtom, hogy az ily összejövetelek quakraban ismétlődjenek, és pedig nemcsak részünkről, hanem városaink részéről is. Budapest városa nevében tehát újból a legszívesebben köszöntöm önöket, mélyen tisztelt polgármester ur és alpolgármester ur és remélem, hogy nálunk otthonosan érzik magukat és a legjobb emlékeket viendik magukkal. Ha polgármester ur megtekintli városunkat és azt találja, hogy Budapest kiváló természeti szépségei mellett sem érte el a híres, régi eszárvárost, egyet mégis mindenkor találni fognak nálunk, mélyen tisztelt uraim: őszinte becsülést és szimndtát, a mely mindenkor arra fog bennünket indítani, hogy tárt karokkal és szíves vendégszeretettel fogadjuk önöket.

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után Neumayer dr., Bécs város polgármestere emelkedett szólásra.

Beszédét arra a kedves találkozásra való visszaemlékezéssel kezdte, a mikor Bárczy dr. polgármester nála járt Bécsben. Kedvesen és barátságosan beszélgettek egymással a két város bajairól, problémáiról, és örömmel tapasztalta, hogy mennyi összekötő kapocs áll fönn Budapest és Bécs között. Visszaemlékezett arra, hogy a mikor hajdanában jogász volt, sok kedves, szeretetreméltó és művelt magyar ifjával ismerkedett meg Bécsben, és benső barátságot tart fönn velük ma is. Ez a baráti érzés a magyarok iránt azóta sem veszett ki belőle, s ez egyik oka, hogy Bárczy István dr. polgármester iránt is oly meleg rokonszenvet érez. Az őszinte rokonézésnek kifejezésére azonban azelőtt nem igen volt alkalma, de most üstökön ragadja a kínálkozó alkalmat és rendkívül örül, hogy sikerült ismét kifejezésre juttatni szimpátiáját. Régi ideája, hogy a városokat közelebb kell egymáshoz hozni, és pedig az oly városokat is, a melyek esetleg más politikai vagy nemzetiségi elveket vallanak. A cél az, hogy a városi intézményeknek fejlesztése érdekében megvitassák a városi problémákat. Ugy találta, hogy egész garmadája van a kérdéseknek, a melyeket a városok kongresszusának megvitatnia érdemes, de a célt nem tudják elérni, ha kizárólag az ausztriai városokkal cserélik ki eszméiket. A külföldi városokban is sok értékes és megszívlelni való dolog van. Nagyon szeretné, ha Magyarországgal ebben a tekintetben közelebbi kapcsolatot lehetne teremteni. Nagyon örülne, ha a régi történelmi emlékeket ezen az úton föl lehetne újítani. Rátért ezután Budapest közintézményeire és berendezéseire, a miket most megismernie alkalma nyílt. Sok oly szociális vonatkozású kérdésnek előkészítését és megoldását látta itt, a melyek előtt kalapot kell

emelnie. Van köztük nem egy olyan is, a minőt Bécsben még meg sem kezdték. Ilyen például a lakáskérdés. Ő már foglalkozott ezzel a kérdéssel, de kelemesen lepte meg, hogy Budapesten már megoldva találta ezt az ügyet. Csodálattal töltötte el, hogy ezt a problémát milyen jól és körültekintően oldották meg. Más téren is igen sok értékes adatban bővelkedik Budapest azok számára, a kik a városok jólétét és fejlődését tartják szem előtt. Különösen a szociális problémák azok, a melyeknek megoldásában nagy előrehaladottságot tapasztalt. Budapest főváros vezetői, úgy látszik, *át vannak hatva a szociális kérdések fontosságától* és ő melegen gratulál az elért nagyszerű eredményekhez. Látja, hogy a város vezetése a legjobb kezébe van letéve és óhajtja, hogy a Budapest és Bécs között megfont szálak minél erősebben fűzzék össze a két várost. Ujból köszöni a kedves üdvözlést, úgy a maga, mint kollégájá, az alpolgármester nevében és Bárczy polgármester, a főváros vezetői egészségére és Budapest város üdvére emeli poharát.

Percekig tartó éljenzés követte a bécsi polgármester beszédét. A társaság azután még sokáig jókedvben együtt maradt.

Neumayer dr. polgármester és Hoss alpolgármester holnap reggel 7 óra 55 perckor utaznak vissza Bécsbe.

Bécsből jelentik nekünk: *Hirhammer* alpolgármester egy újságíró kérdésére, vajjon a keresztényszociálista polgárklub fog-e foglalkozni Neumayer polgármester budapesti utazásával, ezt felelte:

— Valószínűleg fog vele foglalkozni, de meg vagyok róla győződve, hogy a klub a nyert fölvilágosítás után be fogja látni, hogy Neumayer köteles volt Bárczy látogatását visszaadni. A mikor Bárczy Bécsben volt, megállapítottuk, hogy nemcsak Neumayer, hanem mindazok, a kik az ebéden részt vettek, el fognak utazni Budapestre. Budapesten fölösleges módon fölfújták a dögöt. *A politikának semmi köze sincs az utazáshoz.* Bécs élelmzésének kérdése is szerepet játszik a polgármester utazásában.

A szerbiai kémfogdosás.

Budapest, okt. 1.

A minap bokrétába foglaltuk annak az egész sereg magyar és osztrák embernek a sorsát, a kiket rövid néhány hét óta Szerbiában összefogdosnak azzal a ráfogással, hogy a szomszédos dunai hatalom katonai titkait fűrkésztek s azért idöztek Szerbiában, hogy Forgách gróf követ számára kémvizitátort végezzenek. Kimutattuk rendre, hogy az elfogottak üzletemberek, kirándulók és rokonlátogatók, nem pedig kémek és a szerb külügyi sajtóiroda mégis világgá táviratozza, hogy veszedelmes kémeket fogott, a kik *már beismerő vallomást is tettek.* Egyik elfogott emberről azt a hirt is szétkürtölte, hogy börtönében öngyilkos kísérletet követett el, holott egy más forrás szerint el akarták tenni láb alól. Természetes, hogy ezt a kémfogdosást erősen megsínyli a két ország közt az európai koncert zenéje mellett nagynehezen megszületett béke s máris megtörtént részünkről az első lépés a megtorlásra.

Mint egy bécsi táviratunk jelenti, Ausztria és Magyarország belgrádi követe, *Forgách* gróf tegnap váratlanul az osztrák fővárosba érkezett s egy órai kihallgatáson volt a királynál. Aligha tévedünk, a midőn azt állítjuk, hogy e kihallgatás a szerbiai kémfogdosással van összefüggésben, mert egy nagyhatalom nem tűrheti, hogy egy kis országban folytonosan kellemetlenkedjenek az alattvalóinak, a kik mint békés turisták, vagy üzletemberek jelentek meg ott. A német sajtó egyik előkelő organuma, a *Vossische Zeitung* is foglalkozik mai számában ezzel a kérdéssel s bécsi tudósítójának tollából — jól informált helyről — a következőket írja:

Forgách gróf, a belgrádi osztrák és magyar követ tegnap egy óránál tovább tartó kihallgatáson volt *Ferenc József* királynál. Hivatalos körök szerint ennek a kihallgatásnak semmi különös jelentősége nincs, mert egészen természetes, hogy a követ Bécsben való tartózkodását arra is fölhasználja, hogy a királynak referáljon Szerbiának Magyarországhoz és Ausztriához való viszonyáról. Bár a hivatalos körök szerint semmi nevezetes dolog nem történt a tegnapi audiencián, mégis kétségtelen, hogy *Szerbiához való viszonyunk most nem éppen barátságos.* A nemzetközi politika különböző szövetkezései nem maradhattak hatás nélkül a belgrádi politikára, a mely az annexió idején szerzett tapasztalatok ellenére is *folgtatni akar egy hanyatló irányt.* Szerbiában hónapok óta napirenden van magyar és osztrák állampolgá-

rok zaklatása és üldözése. Minden magyar és minden osztrák embert kivétel nélkül megvádolnak, hogy *Szerbia katonai titkainak kifűrkészésére törekszik* s e miatt meggátolják őket polgári hivatásuk zavartalan gyakorlásában és az ország belsejében való szabad mozgásban. Az utóbbi időben megvádolt emberek között volt *több állatorvos, pincér, napszámos, gyümölcsárús, tartalékos tiszt, kereskedelmi utazó és magánzó, a kiket elővezettek, faggattak és részben börtönbe is vetettek.* Mindez pedig olyan országban történik, a melynek kormánya nagyon jól tudja, hogy *ott nincs kikutatásra érdemes dolog,* mert külföldi fegyverszállításáról az egész világ tud. Kaszárnyái többnyire *Szavojai Jenő* herceg korából valók, tehát szintén ismeretesek, *ujtásai pedig csak papíron vannak meg s a francia kölcsön esetleges lebonyolításáig nem is valósulhatnak meg.* Mindezekről nem is szólván, *Ferenc József* király az annexió okozta válság megoldása idején *határozottan megtiltotta,* hogy a magyar és osztrák katonai hatóságok Szerbia katonai titkainak kifűrkészésére bárminő akciót is kezdjenek. Ha a szerb hatóságok mindezek ellenére is rendszeresen üldözik a magyar és osztrák állampolgárokat kémkedés gyanuja miatt, *ezt csak azért teszik, hogy mesterségesen szítsák a monarchia ellen a szerb nép gyűlöletét.* Alig hihető azonban, hogy Magyarország és Ausztria illetékes körei sokáig megtűrjék ezt az állapotot.

A belgrádi katonai börtönben ez idő szerint a következő magyar állampolgárok vannak fogva kémkedés gyanuja miatt: *Rajakovics* Emil budapesti főhadnagy, *Nikolics* őrmester, *Moldován* Károly kuvini kereskedő, *Todorovics* posta-altiszt, *Markovics* közös hadseregbeli hadnagy és *Marianovics* Anna volt orvosnövendék.

Valószínű, hogy *Forgách* gróf bécsi kihallgatásának meglesz az az eredménye, hogy a foglyok legközelebb visszanyerik szabadságukat és meghurcoltatásukért és szenvedésükért illő elégtételt és kárpótlást kapnak.

Lapunk egy barátja hozzánk intézett levelében, a szerbiai kémfogdosásra célozva, elmondja egy régebbi kellemetlen kalandját, a mely Szerbiában esett meg vele és társaságával. Néhány évvel ezelőtt Palánkáról kiindulva a szerb parton tanulmányutat akartak tenni a rámai váromhoz. A rámai vámhivatal azonban elfogatta és reggeltől estig étlen-szomjan hagyta őket, abban a hitben, hogy a temesvári katonai parancsnokot és vezérkarát tartóztatták le. Csak késő este bocsátották őket szabadon, miután előbb a kirándulás vezetőjének tárcájából egy bankót visszatartottak valami bírság címén.

Józanodás.

Irta Lorisz.

Budapest, okt. 1.

Azt mondják, a magyar embernek véreben van a virtus, és azért nem lehet belőlünk erős és gazdag nemzet, mert belefulladásunk üres, hiu, külsőségekbe vesző virtusunkba. Ezért lennénk vitéz hadiak is, (mint voltunk ezer éven át) és ezért óhajtja minél eredményesebben beolvasztani a nagy k. und k. cseperedő fiainkat. És a míg egyrészt ez a beolvasztás néhány igazán mutatós zredtisztkart hozott össze, s az ősi magyar virtust szerencsésen belevitte a császári csapatok soraiba is, minmagunk egy kicsit belepusztultunk a nagy dicsőségbe.

Mert mi már csak olyan katonának születtünk, a ki nem ismeri ugyan a meghátrálást, a gyöngeségeket, a kerülgetést: künn a tűzben, de *igazán jól szolgálni* csakis urasan tudunk, valamelyes jól jevedelmező latifundiummal a hátunk mögött. Bökezük, gavallérosak, félig-meddig bolondok vagyunk, s az osztrák armádia rideg parancsszava helyett szivesebben kezeljük atyai szóval, no meg obulussal a bundást, az öreget s az altisztet egyaránt.

Az ilyenformán kétszeresen megkent szeker persze hogy nem is nyikorog, s a kiadott rendelet nyomában minden úgy megy, mint a parancsolat. Míg a telivér magyar kapitányok századai félannyi munkával, rendesen jól szerepelnek a szemléken, a Krobacsek meg Misztovác urak eskadronja nem egyszer válik szegényére a kélfejű madárnak. És ezt meg nem értheti más, csak a ki benne volt valaha a *verkliben.* Csapatfőfelügyelőkötől le az őrnagyig, nincs följobbaló, a ki át tudná fogni ennek a rejtélynek csodás kereteit, eredeti gyökereit. Mert ezek az urak nem ismerik azt a magyar típust, a melyik még apái nyelvén beszél a paraszttal, a melyiknek nem *Du Vich,* hanem *édes fiam* a legénysége, és a melyik egy-két tréfás szóval úgy magával viszi az embereit, a hogyan semmiféle drill sem nevelheti

ragaszkodóvá. Ezt pedig eltanulni nem lehet, mert a ki *adja,* arról már leri.

És most egyszerre, alig egy pár év alatt ezek alól a kackiás, deli, napsütötte arcu, kemény nézésű, jellegzetes föllépésű vitézek alól úgy kirántják a gyékényt, mintha nem is az ő fajtájuk szerezte volna meg világhíres dicsőségét a magyar katonának. Valami józan forgószél lesöpri évszázados trónusáról a jó magyar virtus fakó örököszeit. Mintha egy kiméletlen kéz az ígérlet országából a valóság földjére akarná átplántálni őket, fülükbe zugván rettentő ígéket:

— Ébredjete hát daliák! . . . hiszen a huszadik században élünk, a hol immár arannyal mérik föl a kenyér fontját, és a hol bün az, a mi egykor dicsőség volt! A huszadik században vitézek, a hol ti már harmadiziglen gondokkal kell, hogy küzdjete, s a hol a ti véretekéből föllobogó mámoros virtustok csak a revolverhez vezethet . . . A huszadik században én szegény, kedves, bolond magyarjaim, a mikor minden édesbus nótámat, minden csipkés-habos asszonyi vállnál, minden gummitaljunál többet ér a *rendezett jövő* . . .

Bizony, nem egy hallgatag, hidegfa, mélyen fekvő kripta mélyén suhannak át az ilyen szóra fölajduló, gyötrődő ösök nyugtalan árnyai. Dicsőségről, örök erőről álmodó nagyok emléke, a kik eltörpült utódok megaláztatásakor érzik csak, hogy hány elfecsérelt évük árát fizeti meg *ma* az, a kinek már nem jutott egyéb, mint forrongó vágyak, betelhetetlen örömök éhsége, s e végzetes örökséghez degenerált energia . . .

De a hadsereg reformál tovább, reformál bölcsen és józanul, hogy összeomlott társadalmi osztályok ifjait visszaédesgesse a király kardbojtjához. — Nincs latifundiumod többé? adok helyette lakkbér-főlemelést, jobb előmenetelt, orvosi tanulmányaidra költséget, adósságaid ellen középponti gazdasági alapot . . . Virtus, üresség, lobogó szalmaláng helyett egy darab biztos, tápláló, főlemelő *kenyeret* . . .

Igaz, hogy nekünk még s a fiainknak is talán, keserű lesz ez a kenyér a megszokott kalács helyett. De már az unokáink ezen nőnek föl, és a mint az Ausztriában összeverődött francia és olasz emigránsok, vagy anyagilag leromlott középosztály utódai valóságos katonai kosztot teremtettek meg, mely apáról fiura szállva biztosít a császári zászlók alá való *szürke* és *józan* tisztsereget, úgy fogja ez a jó, modern, egészséges rozskenyér szürkén is megelégedtét nevelni a mi utódainkat.

Azért hát csak ide azokkal a reformokkal. Nagyön ránk fér, *kegyetlenül* ránk fér. És mert minden jó orvosság keserűen használ leghamarább, hát csak semmi szirupot belé! Igenis, töröljék el azt a parádés esztendőt, nincs olyan egészséges fiatalember, a kinek ez az egy évi kaszárnyaélet megártana. A lakkcipőkhöz ugyis elég hamar visszatál, nem is említve az egyebet. Franciaországban régen bevált ez a rendszer, és nem beszélhetünk olyan francia uriemberrel, a ki ne emlékezne vissza *hálával* erre az *iskolaévre.* Mennyi éretlenséget, főnhéjazást, lelki elferdülést, társadalmi bogarat operálna le egy ilyen rusztikus év azokról az ifjoncokról, a kik elfogult szülők védőszárnyai alól fumigálják a világot. S a tulkorai érettség áldozatainak egész seregéből faragna ép fölfogásu, tiszta látásu, *józan* modern embert ez az egyesztendei vasfegyelem!

Hogy sokan leszorulinának a tartalékos tiszték sorából. Hála Istennek, bár leszorulinának, hiszen hány oda nem való, egyébként azonban értékes és tartalmas fiatalembert csábított el eddig az ismeretlenül fényes régiókba világító aranybojt? Viszonyaikhoz mért pályák és életmód helyett számosan olyan uborkafákra kapaszkodtak, a melyen gyümölcs helyett csak keserűség, megalázás, sokszor a proletárizmus várt rájuk. Mint altisztek első lesznek a maguk világában, és hiu álmok helyett a nemzet és saját javukra *produktív* tagjai az összeségnek. Mert végeredményében minden kis atómnak ugyanaz a rendeltetése, hasznára válni a világnak. (Kár, hogy ezt nem mindig látjuk be idejekorán.)

A mit a honvédorvosoknak nyújt ez ujtások egyik része, az egyenesen mesés. Hány kiváló tehetség szorult le erről a pályáról, egyszerűen azért, mert a hosszú és költséges kiképzést nem bírta meg. És most odajön hozzá a Hadsereg és azt mondja neki: